

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Temeiuri ale învățaturii noastre de credință

Sensul vieții creștine:

Creșterea neconținută în viața în Hristos

Domnul nostru Iisus Hristos nu ne-a mântuit numai prin jertfa Sa pe cruce din robia păcatului, ci s-a făcut și izvorul vieții celei noi în toți cei care s-au botezat și au primit harul Sfințelor Taine, prin care ne unim prin Duhul Sfânt cu Hristos și cu trupul Său care este Biserica, devenind mădulare ale trupului Său și „un singur trup” (Gal. 3, 28; I Cor. 10, 17; 12—27).

Viața cea nouă în Mântuitorul Hristos are două aspecte inseparabile: un aspect sacramental-haric, adică unirea noastră cu Hristos prin harul Sfințelor Taine prin care Hristos-Domnul devine „viața noastră” (Col. 3, 4) și un aspect moral, de creștere neconținută în viața în Hristos, prin împlinirea poruncilor și dezvoltarea germinilor vieții celei noi „până la starea de bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinătății lui Hristos” (Ef. 4, 13).

Sub aspect sacramental, viața în Hristos își are începutul și temeliea ei în Sfânta Taină a Botezului, se desăvârșește prin harul celorlalte Sfințe Taine și se dezvoltă apoi neconținut în viața noastră pămîntească, atingându-și desăvârșirea în viața viitoare. „Viața în Hristos încolțește (germinează) în lumea aceasta și își are începutul aici pe pământ, dar nu atinge desăvârșirea decât în cealaltă lume. Cu ajutorul Sfințelor Taine ne naștem la viața duhovnicească, cu ajutorul lor creștem în ea și ajungem să ne unim în chip strălucit cu însuși Mântuitorul nostru” (N. Cabasila). „Au nu știți că toți cliți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El în moarte, prin botez, pentru ca precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa și noi să umblăm întru înnoirea vieții. Căci dacă am crescut împreună cu El prin asemănarea morții Lui, atunci vom fi părtași ai învierii Lui” (Rom. 6, 3—5). „De nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea sîngele lui, nu veți avea viață în voi... Cel ce mănîncă trupul meu și bea sîngele meu rămîne întru mine și eu întru el” (Ioan 6, 53—56).

Sub aspect moral, viața noastră în Hristos este un proces și un urcuș nesfîrșit de creștere în virtute, în dragoste și luminare, de a umbla și

vieții așa cum a umblat și trăit Iisus Hristos, în conformitate cu darul sfințeniei și purității primite la Botez, trecînd în starea de pruncie duhovnicească „la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei plinătății lui Hristos” (Ef. 4, 13). „Pentru a ne uni cu Hristos, va trebui să trecem prin toate cîte a trecut El, să răbdăm și să suferim și noi cîte a răbdat și suferit El” (N. Cabasila). „Cine zice că rămîne în el, dator este precum acela a umblat și el așa să umble” (I Ioan, 2, 6); „Cel ce mă iubește pe mine va păzi poruncile mele și va fi iubit de Tatăl meu și eu îl voi iubi pe el și mă voi arăta lui” (Ioan 14, 31). „Să creștem întru toate în El, care este capul Hristos. Din El tot trupul bine alcătuit și bine încheșat, prin toate legăturile care-i dau tărie, își săvîrșește creșterea, potrivit lucrării măsurate fiecărui din mădulare și se zidește întru dragoste” (Ef. 4, 15—16).

Trecerea de la starea de pruncie duhovnicească și creșterea pînă la statura desăvârșirii lui Hristos nu se face automat prin simpla primire a harului Sf. Taine, ci numai prin împlinirea statornică a poruncilor, prin care credinciosul se consolidează în virtute și simte tot mai mult prezența harică activă a lui Hristos în el. „Domnul este ascuns în poruncile Sale. Și cei ce-l caută pe El, îl găsesc pe măsura împlinirii lor... chiar de la Botez ni s-a dăruit harul desăvârșit al lui Dumnezeu spre împlinirea tuturor poruncilor; dar pe urmă tot cel ce l-a primit în chip tainic, dar nu împlinește poruncile pe măsura neîmplinirii e luat în stăpînire de păcat care nu e al lui Adam, ci al celui ce a nesocotit poruncile, întrucît luînd puterea lucrării, nu săvîrșește lucrul. Drept aceea, o, omule, care ai fost botezat în Hristos, dă numai lucrarea pentru care ai luat puterea și te pregătește ca să primești arătarea celui ce locuiește întru tine” (Marcu Ascetul).

Etapele creșterii în viața în Hristos. Viața cea nouă în Hristos cunoaște trei etape: starea de pruncie, de bărbăție duhovnicească și desăvârșirea deplină în viața de dincolo, în fiecare etapă Hristos-Domnul făcîndu-și cunoscută prezența pe măsura împlinirii poruncilor și pro-

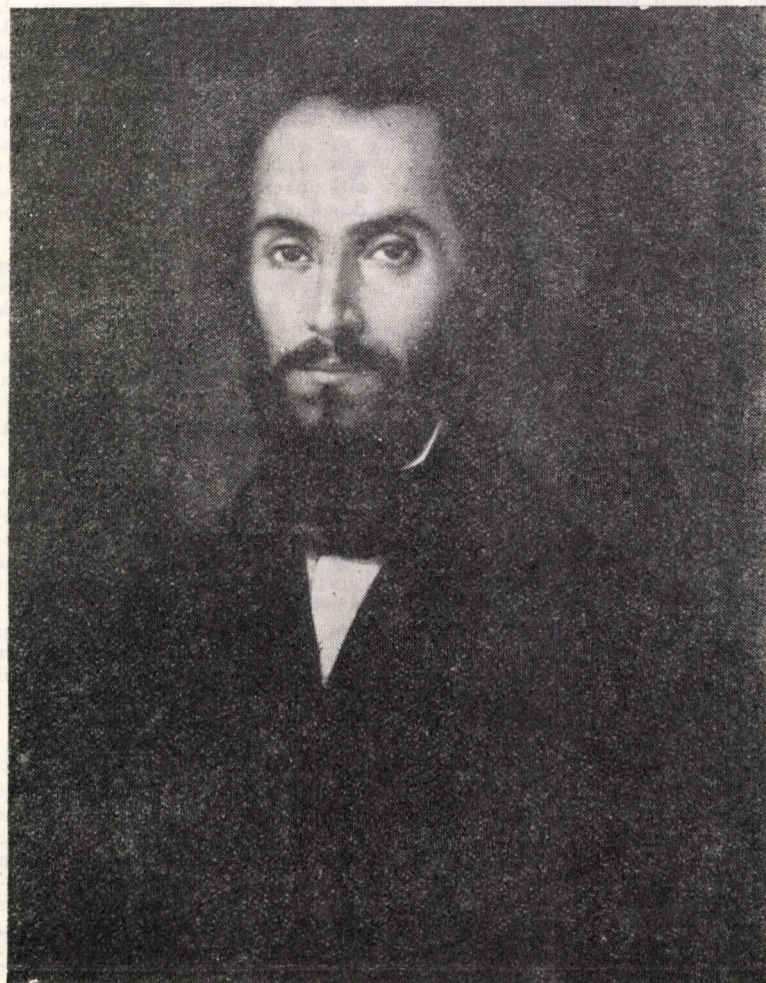
gresului nostru în sfințenia și desăvîrșirea Sa morală.

a) Pruncia duhovnicească e starea creștinului după Botez, care nu și-a cîștigat încă statornicia în virtute prin împlinirea poruncilor, trebuind să se străduiască neconținut pentru păstrarea purității sacramentale și a nu mai cădea în păcat. „Ca să nu mai fim copii și jucăria valurilor, purtați încoace și încolo de orice vînt al învățaturii, prin înșelăciunea oamenilor, prin viclesugul lor, spre uneltirea rătăcirii” (Ef. 4, 14). „Dacă (prin Botez) ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos. Căutați cele de sus, nu cele de pe pămînt” (Col. 3, 1—2).

b) Bărbăția duhovnicească este rezultatul consolidării în virtute al urcușului sau creșterii duhovnicești în sfințenia lui Hristos care nu se termină niciodată în viața aceasta. „Pînă vom ajunge toți la unitatea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura deplinătății lui Hristos” (Ef. 4, 13). „Nu că am și luat răsplata, ori că sînt desăvîrșit... Eu încă nu socotesc să o fi cucerit. Dar una fac: uitînd cele ce sînt în urma mea și tinzînd la cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata dumnezeieștii chemări de sus, întru Iisus Hristos. Așa dar, cliți sîntem desăvîrșiți, aceasta să gîndim” (Fil. 3, 12—14). Scopul Bisericii este „desăvîrșirea sfinților” (Ef. 4, 13) și „să înfățișeze pe tot omul desăvîrșit în Hristos Iisus” (Col. 1, 28).

c) Desăvîrșirea după har este treapta ultimă a vieții noastre în Hristos, la care ajung dreptii în viața de dincolo. „Dar cînd va veni cea ce e desăvîrșit, atunci ceea ce este în parte se va desființa” (I Cor. 13, 10). „Cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pe El” (I Cor. 2, 9). „După această viață noi vom înceta de a lucra virtuțile, dar nu vom înceta de a simți în noi lucrîndu-se îndumnezeirea după har, ca o răsplată pentru ele. Căci lucrarea îndumnezeirii în noi fiind mai presus de fire, este fără hotar” (Sf. Maxim Mărturisitorul).

Pr. prof. Dr. Ioan I. Ică

NICOLAE BĂLCESCU,
purtătorul de idealuri al poporului român

Militantul de prestigiu pentru libertatea și unitatea poporului român, Nicolae Bălcescu, s-a născut în București, în Mahalaua Boteanului nr. 686, la 29 iunie 1819, fiind al doilea fiu al lui Barbu Bălcescu și al Zincai. Părintele său era mic boier, cu rang de pitar, și avea o moșie în Prahova, iar alta din partea soției, la Bălcești, în Argeș.

Inceputul de veac în care și-a trăit copilăria a fost plin de clocot revoluționar. Una după alta s-au declanșat răzvrătiri izolate, la sate și orașe. Din aceste scînteii s-a aprins vîlvătaia din anul 1821, care a cuprins Țara Românească de-a lungul și de-a latul.

La chemarea lui Tudor Vladimirescu, poporul s-a ridicat atunci la luptă pentru a sfărîma relațiile de producție feudale și pentru a înlătura dominația otomană. Astfel, revoluția din 1821 a constituit începutul marii lupte a poporului pentru doborîrea regimului stăpînitor de pămînt și pentru cucerirea libertății naționale.

După înăbușirea revoluției de către armata otomană, chemată în ajutor de gruparea boierimii trădătoare, situația poporului s-a înrăutățit. Domnitorii pămînteni, reinstaurați de sultan în 1822, au apărut interesele boierimii, care a continuat să exploateze țărînimea.

Din această cauză, iureșul maseilor din 1821 n-a luat sfîrșit odată cu uciderea mișlească a lui Tudor Vladimirescu. Țărînimea și-a manifestat împotrivirea prin tot felul de forme: nesupunerea la clacă, părăsirea în masă a moșiilor boieresti etc. Unii dintre foștii participanți la revoluție, se constituie în cete, apucă potecile codrilor, devenind haiduci.

Acest climat viforos își va pune pecetea asupra evoluției și conștiinței viitorului revoluționar-democrat. Ajuns la vîrsta școlară, el a început să învețe acasă cu un arhimandrit grec. În 1832, odrasla pitarului Barbu se afla pe băncile Colegiului Sf. Sava. O mare înrîurire asupra sa, au

avut-o anii dintre profesorii lui, care nutreau idei înaintate, democratice și patriotice. Printre aceștia se afla profesorul Vaillant, francez emigrat pe pămîntul românesc, propagator al ideilor egalitare ale Revoluției franceze.

În anii de studii, tînărul Bălcescu dovedea o predilecție deosebită pentru studiile istorice, și mai ales pentru studiul istoriei naționale. De timpuriu, el s-a aplecat asupra unor cronici muntene inedite, precum și a altor scrieri despre istoria noastră. Cu timpul, studiosul elev și-a lărgit preocupările, citind „tot ce putuse găsi pe ici, pe colea, despre istoria noastră națională”, dar mai ales prin „studiul documentelor”. Concomitent citea cu atenție și nesat lucrările istoricilor antici greci și romani: Plutarh, Xenofon, Tucide, Tacit, precum și lucrări istorice mai noi.

Ca urmare, încă „de pe atunci trebuie să fi încolțit în mintea lui ideea” că „istoria poate fi o armă de luptă”, idee pe care, atît el și Mihail Kogălniceanu, după cum și întreaga generație pașoptistă, o vor folosi ca atare.

După terminarea școlii, el se gîdea să-și continue studiile la Paris, dar mama sa, rămasă văduvă și strîmtoată materialmente, nu i-a putut îndeplini această dorință.

La vîrsta de 19 ani, Bălcescu a intrat în armată cu gradul de iuncăr, pregătindu-se să devină ofițer, așa cum făcuseră și alți tineri progresiști. Aceștia apreciau că armata națională, creată prin Regulamentul Organic, era instituția pe care urmau să se sprijine în lupta lor pentru dobîndirea libertății naționale. Pe timpul școlărității, Bălcescu își petrecea timpul liber fie citind lucrările autorilor clasici și continuîndu-și studiile istorice, fie ocupîndu-se de educația patriotică a soldaților. El a luat inițiativa deschiderii unei școli „pentru învățatura militarilor de ranguri

Prof. Petre I. Dan

(Continuare în pag. a 4-a)

Piine pentru suflet

Lumesc și duhovnicesc în activitatea preotului

Explicînd învățătura creștină despre lume și viață unei străbunici, aceasta mi-a istorisit următoarea înțîmplare: „Cînd eram mică am greșit ceva înaintea părinților care m-au certat și mi-au spus să merg în lume. Am pornit de acasă, prin grădina, pînă am ajuns la o apă și am început să plîng pe marginea riului. Venind un om, l-am întreat: unde e lumea, Domnule? și am început să-i spun cele înțîmplare. Omul mi-a răspuns: Du-te acasă copilă și te roagă să te ierte. Lumea este pentru tine acasă, între ai tăi, lîngă părinți și lîngă frați”.

De atunci îmi stăruie mereu în minte întrebarea: Ce este lumea, unde este și cum să o privim și să trăim în ea ca să fim mulțumiți?

Auzim uneori pe anumiți creștini spunînd: „Eu nu sînt din lume. Lu-

mea e plină de păcate, de aceea am plecat din lume și nu mai vreau să am nimic lumesc în mine. Și de aici o seamă de acuze împotriva lumii, izolare de tot ceea ce este din lume și chiar neîmplinire a unor datorii față de oameni și de societate.

Asemenea creștini se simt mai presus de lume, dezlegați de datoriile față de ea. Ei socotesc că lumea este de la cel rău și că slujirea ei este în contradicție cu voia lui Dumnezeu. Uneori aduc în susținerea părerii lor anumite texte biblice. După ei lumea este o „iluzie”, o „păreră” față de care se simt scutiți fiindcă se consideră mîntuiți. Pe unul chiar l-am auzit spunînd cuvintele roșite de Iisus înaintea lui Pilat: „Împărăția mea nu este din lumea aceasta” (Ioan 18, 36). El însă uitase alte cuvinte din Sfînta Scriptură în care

citim: „Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încît pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat, că oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 17).

Întîlnim însă și altfel de credincioși pentru care lumea e totul și nimic în afară de ea. Ei consideră lumea ca un „mormînt” care înghițe pe om cu totul, îl reduce pe om la limitele și poftelile ei lumesti și paralizază orice gînd și dorință mai înaltă.

Dacă pentru credincioșii de rînd se pun asemenea întrebări și unii optează pentru un stil sau altul de viață — lumesc sau duhovnicesc — pentru un slujitor al altarului o asemenea problemă este de și mai

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

Lumesc și duhovnicesc...

(Con. inuare din pag. 1)

mare importanță și de felul cum răspunde la ea, cum își trăiește viața, de relația care este între el și lume, între el și credincioși, atrăgându-l în mare măsură succesul activității lui.

După învățătura creștină lumea nu este nici „iluzie”, nici „mormânt”. Ea este o realitate creată și voită de Dumnezeu. La început lumea a fost bună, precum citim în primele pagini ale Sfintei Scripturi. „Și a văzut Dumnezeu că toate sunt bune”. Iar pe om l-a așezat ca să fie stăpîn al lumii și slujitor pentru desăvîșirea ei. „Creșteți și vă înmulțiți și stăpîniți pămîntul”, dîndu-i puterea de a numi pe toate vietățile pămîntului cu numele lor. Aceasta este de la început legătura dintre Dumnezeu și om și dintre om și firea înconjurătoare. Dumnezeu le-a așezat pe toate în strînsă legătură cu El și cu lumea înconjurătoare, iar depărtarea și prăpastia dintre ele a venit ca urmare a păcatului.

Dumnezeu însă a restaurat legătura cea dintîi dintre El și om, precum și dintre oameni și făpturile înconjurătoare. De la ivirea păcatului în lume, ea a devenit o arenă a luptei între bine și rău, între lumină și întuneric.

Prin venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu s-a surpat zidul despărțitor dintre Dumnezeu și om și s-a descoperit misiunea și rostul omului în lume.

Dumnezeu îl vrea pe om „împărat” și „preot”, adică stăpîn al firii, cuceritor al tainelor și legilor din univers, dar și „preot” adică slujitor pentru desăvîșirea ei.

Trăm vremea nașterii unei noi lumi. Ca orice naștere și aceasta este însoțită de durere și de nădejde. Vremea noastră ne cere să renunțăm la anumite porniri egoiste, să nu cădem în ispită unei autoînșelări că avem numai dreptul de a stăpîni lumea fără datoria de a sluji lumii, fără datoria de a ne jertfi pentru binele celor din lume.

Lumea ne invită, ne cheamă să-i slujim, să fim prezenți în realitățile ei. Nu putem rămîne ca slujitori ai lui Dumnezeu, într-o existență singulară, într-o fugă de lume, dar în același timp trebuie să ne păzim de ispita de a ne confunda cu totul în lume și de a uita că sîntem dator să slujim înălțării ei, legăturii ei cu Dumnezeu.

Slujim lui Dumnezeu, în măsura în care slujim oamenilor. Grijă pentru cele lumesci nu trebuie să întunece grijă pentru cele duhovnicești, pentru mîntuirea sufletelor. Tot ceea ce privește binele moral și material al oamenilor trebuie să intre în preocupările și atenția unui preot. Pe lângă altarul pe care aduce jertfa cea fără de sînge a Mîntuitorului, nu poate uita de multele „altare” care i-au fost date în grijă, altare ale vieții, ale sufletelor credincioșilor încredințați spre păstrare. Sfîntul Ioan Gură de Aur a spus că „omul este un altar”. El a fost dat în grija Bisericii de însuși Iisus Hristos.

Biserica nu este formată numai din ziduri sau numai din ograda din jurul ei. Ea este Trupul tainic al lui Hristos și toți credincioșii sînt mădulari unii altora. „Dacă un mădular suferă, toate mădularile suferă împreună cu el și dacă un mădular este cîștit toate mădularile se bucură împreună cu el” (I Cor. 12, 26).

„Bucuriile și nădejile, tristețile și suferințele oamenilor, ale săracilor și îndeosebi ale tuturor celor ce suferă sînt și bucuriile și tristețile ucenicilor lui Hristos”.

Dar ca să poți sluji cu adevărat lumea, pe oameni, trebuie mai întîi să-i ascuți, să-i înțelegi și să-i iubesti. A asculta, a înțelege și a iubi pe oameni însemnează a trăi cu ei, a alege valorile permanente de cele trecătoare, a fi mereu în slujba ridicării oamenilor. De aceea preotul trebuie să fie pe cît de aproape de condițiile vieții omenești, pe atît de duhovnicesc, pe atît de capabil de a-i ridica la demnitatea de oameni, de fii ai lui Dumnezeu. Dacă preotul este numai lumesc, dacă credincioșii nu vîd în el pe omul superior de la care să învețe și pe care să-l urmeze, atunci activitatea lui se denaturează, se abate de la misiunea lui.

Folosind toate darurile cu care Dumnezeu a înzestrat pe om, preotul nu trebuie să uite de darurile Duhului Sfînt pe care să le împărtășească credincioșilor săi, iar acestea sînt: „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndețea, înfrînarea, curăția” (Gal. 5, 22—23).

Lucrarea preotului în lume are un sens înalt, de a ajuta la transformarea relațiilor între oameni pe temeiul dragostei, al păcii și al dreptății. „Voiți voi pacea? se întrebă Fericitul Augustin. Toți răspund cu o singură gură. Eu o doresc, o rîvnesc și o vreau”. De aceea iubiiți și dreptatea, căci dreptatea și pacea sînt ca doi prieteni. Dacă nu iubesti pe prietenul păcii, nu iubesti nici pacea și nu o poți dobîndi”.

Preotul nu socotește prăpastie între el și lume. Deși lucrează în numele și puterea lui Dumnezeu, deși este chemat și trimis al lui Iisus Hristos, el știe că slujba sa este pentru binele oamenilor. În lumina învățăturii creștine omul are o valoare deosebită, inestimabilă. „Ce este omul că-ți aduci aminte de el? Sau Fiul Omului să-l cercetezi pe el. Micșoratu-l-ai pe dînsul cu puțin față de înger, cu slavă și cu cinste l-ai încununat pe el. Pusu-l-ai pe dînsul peste lucrul mîinilor Tale, toate le-ai supus picioarelor lui” (Ps. 8, 4—6).

Ca slujitor al lui Dumnezeu și al oamenilor preotul este chemat să sprijinească menținerea în lume a respectului și demnității omului, a sentimentului de egalitate între oameni, a dragostei de adevăr și dreptate, a unei concepții înalte despre libertate și responsabilitate, a tuturor acțiunilor care tind la întărirea dragostei în familie, în societate și la împlinirea tuturor năzuințelor bune ale oamenilor.

Cu un braț legat de Iisus Hristos pe care îl reprezintă și cu puterea căruia lucrează și cu alt braț legat de lume, de credincioșii pe care îi păstorește, ale căror bucurii și necazuri trebuie să le treacă prin inima sa și cărora să le ofere cuvînt și faptă de într-ajutorare, preotul zilelor noastre este chemat să fie lumină care luminează, pline care satură, părinte și frate bun al tuturor celor ce i se încredințează și alegărla el. În lume și pentru lume, cu harul lui Dumnezeu care transfigurează lumea și o unește cu veșnicia, preotul este far luminos între lume și Dumnezeu.

Din valorile tradiționale ale poporului român

Portul popular românesc din Țara Crișurilor

Regiunea cuprinsă între cele trei Crișuri și afluenții lor, cunoscută sub numele tradițional de Țara Crișurilor, cu toate diferențele de relief, își păstrează totuși unitatea geografică alături de cea social-economică și culturală.

Împrejurările istorice proprii, ocupația turcească din secolul al XVIII-lea, integrarea și a acestui teritoriu în imperiul habsburgic, legăturile cu alte popoare, au influențat, toate, dezvoltarea culturii populare locale, inclusiv a portului popular românesc de pe aceste meleaguri.

Pornind de la trăsăturile sale specifice, se poate constata că portul popular din Țara Crișurilor face parte din marea familie a portului românesc, evidențindu-se, pe de o parte, elemente comune costumului românesc în general, apoi elemente care definesc costumul popular din Țara Crișurilor ca port transilvănean și aceasta datorită acelor condiții istorice specifice locului și, în sfîrșit, elementele care-i dau nota specifică în raport cu zonele etnografice vecine și care au fost generate de anumite condiții social-economice.

Mai conservatoare decît bărbații, femeile păstrează în costumul lor o serie de elemente tradiționale. Costumul femeiesc din această zonă face parte din tipul de costum cu catrință, purtată, aproape fără excepție, numai în față. Cel mai vechi tip de catrință se țese din lînă colorată într-o singură nuanță — albastru. Tot vechi era și catrința din lînă cu alesături de mari motive geometrice în tonuri vii pe un fond închis de culoare sau catrința numită de „mătase”, țesută din lînă și procurată din comerț, avînd un fond verde pe care se desfășurau registre de motive geometrice în tonuri vii. În zilele noastre s-a răspîndit, din ce în ce mai mult, catrința țesută din bumbac, cu alesături geometrice colorate în negru, roșu, albastru, detașîndu-se pe fondul alb al pînzei. De formă dreptunghiulară, catrința este singura piesă de port, care, în Țara Crișurilor, acoperă poalele costumului femeiesc.

În ceea ce privește cămașa, din punct de vedere al croiului, aceasta apare aici sub cele două forme principale, pe care le întîlnim pe tot cuprînsul țării. Una este aceea a cămășii croite din lați de pînză ce

se prind alături și se încrețesc la gît, cealaltă este cea la care fața și spatelul se croiesc dintr-o singură pînză tăiată la gît, iar mînecele se prind de umerii cămășii.

Cea mai veche cămașă este cea cu poale, confecționată din pînză groasă de cîneapă sau bumbac și la care ornamentația este dispusă pe gulerul îngust și pe mîneci (peste cot și peste încrețul de la capătul inferior al mînecii). Ornamentele exclusiv geometrice, sînt realizate în tonuri de roșu, negru și un albastru stins, numit „mnerăi”.

La cel de-al doilea tip de cămașă, amintit mai înainte, decorul este dispus de-a lungul mînecii, constînd din motive geometrice sau florale, de asemenea în tonuri de roșu, negru și albastru stins.

În acele zone din Țara Crișurilor unde costumul a suferit mai puțin transformări, se poartă pînă astăzi brîul lat de aproximativ 10—12 cm, țesut în vrîste colorate dispuse pe lungime, folosindu-se, cel mai adesea, roșul, verdele, albastrul și, mai rar, puțin galben.

Peste cămașă se poartă cojocul, fie cel mai lung, cu puțin mai jos de talie (cel din zona Beiușului, numit, de altfel, cojoc „binșesc”), fie cel scurt (din zona Vașcăului, numit „cohănesc”).

Decorul constă în mici cusături colorate și aplicații de piele (la cojocul din Beiuș) sau în ornamente florale mari, puțin subliniate de aplicații de piele (la cojocul de Vașcău). Pe vremea rea, femeile poartă peste costum suman, confecționat din pînură albă, remarcîndu-se prin eleganța lui deosebită, datorată atît croiului amplu, cît și decorului realizat din cusături și aplicații de postav, în tonuri de roșu, albastru și verde.

La toate acestea se adaugă gîteala și acoperămîntul capului. Vechea pieptănătură este cea numită „corni”, care se mai întîlnește doar în cîteva sate din nordul Țării Crișurilor. Ea constă în strîngerea părului în două concieri mici, ca două coarne, de o parte și de alta a capului. Conciurile se acopereau cu un ștergar din pînză albă, iar, mai tîrziu, cu o simplă cîrpă neagră, procurată din comerț; atît ștergarul cît și cîrpa se îmbrobodeau într-un fel numit „învălită ca bătrînele”.

La gît femeile poartă șiraguri de mărgelă, așa-numitele „zgărzi de drot”, confecționate din sîrmă de aramă împletită de care se prindeau mărgelă colorate.

Portul bărbătesc păstrează și el elemente de veche tradiție, întîlnite la portul popular din toată țara, ca de pildă căciula țuguiată și cioarecii purtați iarna.

Cămașa bărbătească se întîlnește și ea în două variante: una este cea a cămășii tradiționale, fără guler, scurtă, puțin mai jos de talie, confecționată dintr-o singură foaie de pînză, netăiată la umăr. Cea de-a doua și cea mai frecventă este cămașa încrețită sub guler, atît în față cît și în spate, cu mînecele, de asemenea, încrețite la umăr.

Lucrată din cîneapă sau bumbac, cămașa prezintă o decorație modestă, dar de mare efect, realizată prin aplicarea unui șuitaș negru (pentru vîrstnici) sau roșu (pentru tineri) la deschizătura gurii și la poale.

Peste cămașa care excelează prin simplitate, bărbații poartă pieptare de piele, destul de lungi și bogat împodobite cu cusături de lînă, aplicații de piele colorată și nasturi metalici, realizîndu-se, în felul acesta, nota de culoare necesară peste dominanta de alb a cămășii și a izmenelor. Acestea, la rîndul lor, sînt confecționate din pînză de cîneapă sau bumbac, fiind croite foarte largi. Locul lor este luat iarna de cioarecii din pînură albă, ornamentația acestora constînd în aplicarea de șuitaș negru sau roșu de-a lungul cusăturilor.

Peste costum bărbații, ca și femeile, poartă sumane de pînură albă, al căror decor nu se deosebește de cel al sumanelor purtate de femei.

De veche tradiție și larg răspîndite în toată țara, deci și în Țara Crișurilor, sînt opincile, purtate în egală măsură atît de femei cît și de bărbați.

Deși întîlnim deosebiri sub formă de variante, pe fiecare din cele trei Crișuri, cît și în unele grupuri de sate, ori microzone, constatăm, în toată această regiune etnografică din nord-vestul țării, o unitate de structură comună cu costumul românesc în general.

Dr. Cornel Irimie
Marcela Necula

FERICIRILE

Fericirea a treia

„Fericiri cei blînzi...”

Plînsul care aduce mîngiere, nu este un plîns neroditor, un plîns cu fața spre trecut, ci este un plîns roditor de virtute, un plîns cu fața îndreptată spre viitor, de aceea Domnul Hristos nu s-a oprit la fericirea celor ce plîng, ci la aceasta a adăugat-o și pe cea care îi privește pe cei blînzi, de vreme ce a zis: „Fericiri cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul” (Matei 5, 5). Se știe că toate virtuțile sînt fericitoare de suflet, deoarece, după învățătura celor ce au gîndit cu „mîntuirea lui Hristos”, prin virtuți se închipuiește însuși Domnul Hristos în sufletele credincioșilor, sau, altfel spus, prin virtuți, se alcătuieste sufletul

omnesc după chipul Domnului Hristos. Dar dintre toate virtuțile fericitoare, Domnul s-a oprit în chip deosebit asupra blîndeței, care, pe de o parte, izvorăște din smerenie, iar pe de altă parte, duce la smerenie. Blîndeței i-a dat Domnul înfrîntate, ca unul ce a spus despre Sine „sînt blînd și smerit cu inima” (Matei 11, 29). Celor ce învață de la El să fie și ei blînzi și smeriți cu inima, Fiul lui Dumnezeu le făgăduiește „odihnă”. Lor le spune că „vor moșteni pămîntul”: „Fericiri cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul”.

Cînd îi fericeste pe cei blînzi, Mîntuitorul pune în valoare virtutea

blîndeței, ca pe una ce îi este de trebuință și celui ce o lucrează, ca și celor spre care ea se îndreaptă. Ea este de mare însemnătate și pentru cel ce o are, ca și pentru cei din jurul aceluia.

Cei blînzi sînt fericiri, pentru însuși faptul de a fi blînzi. Blîndețea este un chip al bunătății. Ea vădește liniște sufletească și statornicie în bine. Cel blînd este fericit, pentru că rămîne neschimbat, în împrejurări foarte felurite. El nu poate fi scos din liniștea pe care o are în suflet, de vreun chip al mîniei, fiindcă blîndețea, statornicindu-se în suflet, nu mai lasă loc mîniei. Despre fericitul Amona se spune că la atîta bunătate a ajuns, încît „din

multa bunătate, nu mai știa ce-i răutatea”. Același lucru se poate spune și despre cel cu adevărat blînd, căci blîndețea este nimicirea mîniei.

Cei mînioși și plini de ură, cei ce vrăjmășesc și tin în suflet amintirea răului, sînt nefericiți, ca unii care nu cunosc binefacerile blîndeței. Cei mînioși se vatamă pe ei înșiși, chiar dacă au mînia numai în sufletul lor, sub chipul pomenirii de rău.

Despre pomenirea de rău spune sfîntul scriitor al Scării că este „împlinirea mîniei, paza păcatelor, ura față de dreptate, pieirea virtuților, rugina sufletului, viermele minții, rușinarea rugăciunii, curmarea rugii, înstrăinarea dragostei, cui înfipt în su-

flet, simțire neplăcută, — iubită cu dulceață în timpul amărăciunii, — păcat neîncetat, fărâdelege neadormită, răutate de fiecare clipă”. Acestea sînt partea omului mînios, care nu cunoaște fericirea celor blînzi. Dar cel blînd și smerit cu inima, după cuvîntul Domnului Hristos, are „odihnă” cea din nepătimire și pacea din lipsa de răutate, de aceea, pe bună dreptate, se poate spune despre el că „moștenește pămîntul” și că este fericit.

Cel blînd nu este departe numai de nefericirea mîniei, ci de el este străină și neliniștitoarea nemulțumire. Omul blînd este pașnic și iubi-

Terod. Teofil Părăian

(Continuare în pag. a 3-a)

ANTON PANN

— 125 ani de la adormirea sa în Domnul —

Se știe că, în decursul vremii, alături de preot, cântărețul bisericesc a jucat un rol de seamă în viața parohiilor noastre și, adesea, chiar în viața Bisericii în general. În multe părți până astăzi cântărețul bisericesc este numit și „dascăl”, ceea ce ne aduce în atenție faptul că la multe obștii de altădată cantorul de la strană era și dascăl la fărîmă de învățămînt cîtă se putea face în veacurile trecute. Să ne amintim în această privință cu cîtă dragoste vorbește Ion Creangă despre primul său dascăl, cântărețul bisericesc din Humulești din vremea sa, „bădița Vasile” — cum îi zice el.

Se cuvine să reținem și aceea că, după însemnările încrestate mai ales de cântăreți bisericești pe cărțile vechi de la strană, referitoare la o seamă de evenimente mai deosebite din viața așezării respective: vizite ale unor personalități bisericești sau de stat, calamități naturale, amenințări vrăjmașe, ba chiar unele lupte etc., s-au scris și se scriu încă veritabile pagini de istorie națională și bisericească.

Un asemenea vrednic cântăreț de strană a fost Anton Pann, de la a cărui trecere la cele veșnice se împlinește în 2 noiembrie 1979 — 125 de ani, ceea ce ne îndeamnă la o zăbăvire, atît cît spațiul ne permite, asupra vieții și rodnice sale lucrări.

Născut în anul 1796 sau 1797, Anton Pann a avut de mic copil o înclinație deosebită spre muzica bisericească. Ne-o spune chiar el în prefața unei cărți, tipărită în anul 1841, unde scrie: „Eu altele n-am învățat decît din mica copilărie a mea mi-am bătut capul ca să ajung desăvîrșit în meșteșugul muzicii bisericești, în care am și izbutit”.

Așa se face că încă de timpuriu îl găsim în corul catedralei din Chișinău, unde cîntă chiar ca solist, apoi, după 1812, îl întîlnim cîntăreț de strană sau paracelisier pe la mai multe biserici din București.

Tot aici însă studiază cu pasiune muzica psaltică cu vestitul dascăl grec Dionisie Fotino, precum și cu un alt dascăl de seamă, Petru Efeșinul, de la care a învățat și meșteșugul tipograficesc, căruia de asemenea îi va acorda mare atenție în decursul vieții sale.

Se crede că a audiat și cursurile lui Gheorghe Lazăr de la Sf. Sava.

La știința de carte, cîtă va fi reușit să adune, Anton Pann a adăugat însă acea „agonisită în experiențele unei vieți pline de mișcare, cu dese schimbări ale locului și îndeletnicirilor, multe observații făcute asupra oamenilor, asupra moravurilor și năravurilor lor” — după cum spune undeva T. Vianu.

Cu adevărat, A. Pann a funcționat și la o școală de pe lângă centrul episcopal din Rm. Vilcea, predînd totodată lecții de muzică pe la unele mănăstiri din preajma acestui oraș. De asemenea, A. Pann a făcut două popasuri la biserica

Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului, prof. V. Oltean, directorul de astăzi al muzeului de pe lângă bis. Sf. Nicolae, vorbind de un al treilea popas la această biserică. La acest muzeu există chiar un fond „Anton Pann”, constînd din cărți donate de el, corespondență etc. ceea ce atestă legăturile strînse ale lui Anton Pann cu obștea românească din această străveche așezare transilvăneană. Faptul că așezarea bis. Sf. Nicolae îi trimite la București un elev, pe Gheorghe Ucenescu, „student al domnului Anton Pann” — cum se semna el, ne îndreptățește să credem că A. Pann a cîștigat stima și încrederea obștii mai sus arătate.

Avînd ca ocupație de bază cantoria, precum și aceea de dascăl pe la o seamă de școli, inclusiv la seminarul mitropoliei, Anton Pann și-a petrecut desigur cei mai mulți și rodnici ani în București, oraș a cărui viață se oglindește fidel și destul de bogat în multe scrieri ale sale.

Se cuvine să reținem că Anton Pann a slujit strana nu numai cu glasul său, ci și cu scrisul, desfășurînd o intensă muncă de a „români”, cum zice el, de a prelucra în românește cîntările noastre bisericești, cu dorința de a ajuta pe cântăreții bisericești în „a dobîndi meșteșugul muzicii pe graiul și limba lor”, în acel timp mai cîntîndu-se unele cîntări în limba greacă de pildă.

Semnificative sînt în acest sens următoarele versuri ale lui A. Pann:

*Cîntă măi frate române pe graiul și limba ta
Și lasă cele străine de ei a și le cînta.
Cîntă să-nțelegi și însuși, și cînti la tine ascult
Cîntă ca fiecare limba și neamu-ți mai mult.*

Din această dorință de propășire a muzicii autentice bisericești în graiul nostru românesc au izvorît lucrări ca: Anastasimatarul, Doxastarul, Heruvico-chinonicarul, Catavasierul, Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau Gramatica melodică și încă multe altele.

De reținut și aceea că melodia pe care *Tatăl nostru* se cîntă în majoritatea bisericilor parohiale tot lui A. Pann îi aparține, — cîntăreții bisericești fiind îndemnați a se strădui să pătrundă sensul și esența cîntărilor de la strană și să cînte „liniștit, cucernic, mîngios și dulce, ușor suind și ușor coborînd”, fără „nișcai adaosuri și afărături schimonosite”.

A. Pann a fost însă și un foarte prodigios culegător, prelucrător și tîlmăcitor de literatură populară mai ales, fiind numit chiar „albină de folclorist”, o întrupare „din cele mai bogate și mai depline ale literaturii populare”. După cum știm lui îi aparțin cunoscutele versuri:

*De la lume adunate
Și iarăși la lume date — puse în fruntea uneia din cărțile sale.*

Așa au apărut o seamă de cărți mult gustate de popor pînă astăzi, pe unele dintre ele întîlnindu-le în casa multor țărani, ba chiar vara pe la unele stîne din munții noștri, cum sînt lucrările: Cîntece de stea, Cîntece de lume, Școala moralului, Fabule și istorioare, Osebite anecdote și, desigur, mult îndrăgita Culegere de proverburile sau Povestea vorbii, majoritatea dintre ele avînd o vădită tendință moralizatoare, de propovăduire a bunului simț, de învățare a omeniei, a echilibrului sau cumpătării în toate, a dragostei de țară și de Biserica străbună, ale cărei învățături se pare că le cunoștea destul de bine.

Cîteva exemplificări le considerăm necesare în acest sens.

*Nu este alt în viață
Decît tot bunul mai bun
Și din dulci mai cu dulceață,
Ca frații cînd se adun — spune
A. Pann, închinînd în continuarea acestor versuri un întreg imn dragostei evanghelice.*

Sau:
*Cînd vrei să vorbești, la gură
Să ai lacăt și măsură.
Ori:
Mîncarea și băutura
Să nu-ți întrecă măsura.
De asemenea:
Dumnezeu ajută omului bărbat
Carele îl roagă, muncind neîncetat.
Despre felul cum trebuie înțeles și practicat postul ne spune foarte potrivit:*

*Post zicînd nu se-nțelege numai de a nu mîncă,
Ci și poruncile Legii să ții a nu le călca.
Nemîncînd și făcînd rele nu te poți tu mîntui,
In zadar numai cu postul raiul vei nădăjdui.
Ci cînd postești fă și bine, nu amăgi, nu fură,
Nu pizmui, nu ucide, nu ocără, nu fura...
Cîntă pe fiecare, pe nimenea nu urî,
Iartă greșelile altor, cu vorbe nu-i amări.*

Pentru astfel de motive, marele Eminescu ne spune despre Anton Pann că „era un scriitor cu mult talent și mai de spirit decît o sută dintre ofticoșii care fac astăzi „esprit” prin gazete”, avînd desigur în vedere pe diverșii bonjurști, scriitorii de versuri pomădate, străine de viață și de aspirațiile poporului.

Să nu uităm că el însuși își tipărea cărțile, numărul lor întrecînd cifra de o sută, și tot el și le difuza prin tîrgurile de țară și pe unde putea.

Peste toate acestea însă, pentru Anton Pann — după cum ne îndreptățează N. Iorga — „marea lui dragoste și marea lui mîndrie au fost întotdeauna muzica, întii cea bisericească, în slujba căreia a stătut nu mai puțin de patruzeci și patru de ani”, ceea ce ne-a făcut să-i închinăm aceste cîteva gînduri comemorative.

Arhid. Gh. Papuc

Mănăstirea Cetățuia în cadrul urbanistic al Iașului

Așezat pe dealurile Copoului, Tătărașilor, Galatei și Buciumului, începînd din cartierul Păcurari pînă-n Tușora, Iașul ne oferă urme neșterse din trecutul zbuciumat al Moldovei și totodată posibilitatea înțelgerii mai clare a prezentului.

Privit în ansamblu, de pe dealul Cetățuia, Iașul strălucește în lumină, cu bisericile, turle și cupole, cu monumentale edificii înconjurate de ziduri puternice, cu moderne construcții industriale, care toate la un loc dau orașului un profil nou, în plin avînt de reconstrucție. Din acest peisaj natural al Iașului, Mănăstirea Cetățuia face parte integrantă. Parcă nu ți-ai putea imagina „Iașul vechilor ziduri” fără Cetățuia, zveltă și măreață, ce străjuiește „ca o corabie cu catarg” pe colina din preajmă. Numele îi vine de la o cetățuie ce s-ar fi aflat pe acest loc, cu mult înainte de actuala mănăstire.

Cititorii de domnul Moldovei, Gheorghe Duca, între anii 1669—1672, Mănăstirea Cetățuia își deapănă firul existenței sale din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, glăsuind despre existența, permanența și continuitatea neamului nostru pe aceste locuri.

Cititorii lui Gheorghe Duca este o copie fidelă a bisericii Sfintii Trei Ierarhi din Iași, cu singura deosebire că-i lipsește acel veșmînt ornamental exterior. Ea străjuiește întregul ansamblu arhitectonic în formă de cetate de apărare. De fapt, necesitatea unei cetăți de strajă și apărare în preajma capitalei Moldovei se impunea în acea vreme. Dovadă concludentă este însăși existența cetății, anterioare mănăstirii, care avea să-i ducă mai departe, atît numele cît și parte din rosturile sale culturale și strategice. Într-adevăr, Mănăstirea Cetățuia întărită cu ziduri puternice și turnuri de apărare, împreună cu Galata, Frumoasa, Golia și Nicorița, aflîndu-se la marginile orașului, alcătuiau un puternic lanț de apărare. Pe lângă faptul că a fost considerată un însemnat așezămînt de cultură și de evlavie ortodoxă, Mănăstirea Cetățuia a servit și ca loc de refugiu și adăpost populației ieșene, precum și mai multor domnitori, care s-au retras aici în vremuri de restriște.

Astfel, în anul 1686, domnitorul Constantin Cantemir se refugiază la Cetățuia în vremea expediției în Moldova a regelui polon Ioan Sobieski. De asemenea, Dimitrie Cantemir se retrage la Cetățuia, în vara anului 1711, înainte de sosirea la Iași a trupelor lui Petru cel Mare. „Crucea lui Ferent”, de sub dealul Cetățuiei, amintește pînă azi mo-

mentul singeros din timpul domniei lui Mihail Racoviță (1716—1726), care se retrage la Cetățuia de unde conduce și înfrînge detașamentele habsburgice, care jefuiau țara. Trebuie amintite apoi incursiunile tătarăști din 1758, cînd o parte din locuitorii Iașului își salvează viața refugiindu-se între aceste străvechi ziduri. Săpăturile arheologice executate la Cetățuia cu prilejul lucrărilor de restaurare, precum și cele făcute în Iași, cu ocazia unor amenajări edilitare, au dat la iveală hrube, taințe subterane, trezind interes deosebit în rîndurile istoricilor și arheologilor. Însă rostul propriu-zis al Mănăstirii Cetățuia avea să fie acela de așezămînt de evlavie ortodoxă și simțire românească. Viețuitorii de aici și-au adus contribuția lor la patrimoniul cultural și social al țării. Este vorba de tipografia de la Cetățuia, care figurează printre primele așezăminte tipografice din Moldova, de sub ale căror teacuri au ieșit cărți cu conținut religios în limba greacă.

Este cunoscut faptul că Mitropolitul Dosoftei, ajutor de Duca Vodă și de învățătorul călugăr tipograf Mitrofan, înființează în anul 1680 prima tipografie de cărți grecești din răsăritul ortodox. Tipografia aceasta a funcționat puțin timp, după care a fost mutată la Mănăstirea Sfîntul Sava din Iași, unde și continuă activitatea sa editorială, paralel cu tipografia de la biserica Sfintii Trei Ierarhi. Faptul că la Mănăstirea Cetățuia a funcționat o tipografie cu profil pretențios, de limbă greacă, ne dovedește că monahii de aici, care au lucrat și ei la tipărirea cărților, pe lângă alte îndeletniciri specifice vieții lor de rugăciune și meditație, au contribuit și la această activitate culturală.

Merită scoasă în relief activitatea cu caracter social-sanitar, desfășurată de viețuitorii din Cetățuia în așezămintele spitalicești, ce-au funcționat aici, sau la schitul Hlincea, pendinte tot de Cetățuia. La aceste spitale au fost îngrijii rănii din timpul războaielor din anii 1788—1792, precum și a primului război mondial din 1918.

Astfel, Mănăstirea Cetățuia se poate mîndri de trecutul său cultural și social în viața poporului nostru. Astăzi, prin grija Conducerii statului, a Centrului mitropolitan Iași, ctitorii lui Gheorghe Duca este îmbrăcată în haină nouă a restaurării, integrîndu-se armonios în peisajul reînnoit și plin de avînt constructiv al orașului Iași.

† ADRIAN BOTOȘANEANU
Episcop-vicar

Fericirea a treia

(Continuare din pag. a 2-a)

tor. El „nu se supără și nici pe altul nu-l face să se supere”, de aceea el este o binefacere pentru cei ce îl au în apropierea lor. Omul blind, ca unul ce se aseamănă cu Domnul Hristos, „cel blind și smerit cu inima”, este un „om al lui Dumnezeu”, aducător de mîngiere și de bucurie. El iubește pe toți și e iubit de toți. El poartă neputințele fraților săi și în jurul lui „liniște aduce”, așa că, cu vrednicie și cu dreptate este a spune despre el că „moștenește pămîntul”.

Cei blînzi „moștenesc pămîntul” și în înțelesul că sînt mai înalți decît patimile, mai tari decît răutatea, mai mari decît schimbările cele din nestatornicia lucrurilor omenești și, de aceea rămîn mereu neclintii din cele bune și în fericirea pe care o aduc virtuțile.

Multe și felurite sînt binefacerile blîndeței. De la Sfîntul Ioan Sinaitul știm că „blîndețea este întărirea răbdării, ușa, sau mai bine zis, mai-că dragostei, începutul chibzuinței

duhovnicești, — căci Scriptura zice: „Învăța-va Domnul pe cei blînzi căile Sale” (Ps. 24, 9). Ea este mijlocul iertării păcatelor, îndrăzneala din rugăciune, locașul Duhului Sfînt”. „Spre cine voi privi, zise Domnul, fără numai spre cel blind și smerit?” (Is. 66, 2). Blîndețea este ajutoarea ascultării, îndrumătoarea frăției, friul nebulniei, curmarea mîniei, dătoarea bucuriei, urmarea lui Hristos, însușire îngerească, lanțuri pentru draci și scut împotriva amărăciunii”. Ori, toate acestea sînt cheazătoare fericirii, de unde înțelegem că mare este folosul celui blind și în veacul de acum, și în cel ce va să fie.

Prin urmare, blîndețea este o virtute cuprinzătoare, pe care avînd-o cineva, cu adevărat „moștenește pămîntul”, mai ales în înțelesul că este statornic în bine și în liniștea ce izvorăște din binele făcut. În felul acesta înțelege „pămîntul” sfîntul Maxim Mărturisitorul, de la care ne-au rămas cuvintele: „Pămînt” socotesc că numește (Domnul) deprin-

derea și puterea întărită și cu desăvîrșire neclintită a neschimbatei statornicii a celor blînzi în bine. Căci aceasta este totdeauna cu Domnul și are o bucurie neîncetată, ca una ce a primit împărăția gătită de la început și s-a învrednicit de fixitatea și de rînduiala cea din cer. Ea e statornicită în rațiunea virtuții, ca într-un oarecare pămînt, așezat la mijlocul întregii lumi”.

„Cei blînzi vor moșteni pămîntul” și prin înfrîurirea spre bine asupra celor din jurul lor, potrivit cu cuvîntul: „Vorba dulce mult aduce” și cu îndrumarea sfîntului Isaac Sirul: „Cîștigă-ți grai dulce și pe toți îi vei avea prieteni”. Poporul nostru, în înțelepciunea sa, spune: „Mielul blind sughe la două oi”. Nu-i asta un fel de a moșteni pămîntul?

Despre viețuitorii unei mănăstiri, care îi era dragă, sfîntul Ioan Scărarul spune că erau „blînzi, binevoitori și veseli”. Iată un ideal de viață și pentru noi. Să fim și noi „blînzi, binevoitori și veseli” și atunci vom ști, din propria noastră experiență, în ce chip „cei blînzi vor moșteni pămîntul”; atunci vom cunoaște fericirea celor blînzi, din însuși harul Celui ce a zis: „Feriți-vă cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul”.

Din agenda
Prea Fericitului Părinte
IUSTIN
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Joi, 6 septembrie 1979*, P.F. Patriarh Iustin a primit pe pastorul luteran Magne Solheim din Norvegia.

— *Vineri, 7 septembrie 1979*, P.F. Patriarh Iustin a primit pe D-l George Roman, din Detroit — S.U.A.

— P.F. Patriarh Iustin, însoțit de P.S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, a luat parte la recepția oferită de Ambasada R. P. Bulgaria la București, cu prilejul zilei naționale a acestei țări.

— *Duminică, 15 septembrie 1979*, P.F. Patriarh Iustin a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Patriarhală, însoțit de P.S. Episcop-vicar Roman Ialomiteanul. La slujbă a asistat Grația Sa Episcopul Anglican Gerald Ellison din Londra, însoțit de Rev. Edward Schotte. După terminarea Sfintei Liturghii, oaspeții au fost primiți de P.F. Patriarh Iustin și reținuți la masă împreună cu P.S. Episcop Roman Ialomiteanul și P.S. Episcop Lucian Făgărașanul.

— *Miercuri, 19 septembrie 1979*, P.F. Patriarh Iustin a primit pe Pr. Vicar Teodor Misaroș, din partea Vicariatului ortodox român din Gyula — R. P. Ungaria.

— *Marți, 25 septembrie 1979*, P.F. Patriarh Iustin a primit pe preotul grec Harry Hatzopoulos din Boston, S.U.A.

— *Miercuri, 26 septembrie 1979*, P.F. Patriarh Iustin a primit pe Dr. Harold Koch — Președintele Societății Renano-Vestfale de relații cu străinătatea din R. F. Germania, Ministru de stat, însoțit de H. Ahl, consilier, veniți în țară la invitația Institutului român de relații cu străinătatea. A fost de față P.S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal.

Nicolae Bălcescu ...

(Continuare din pag. 1)

rile de jos", adică a masei de soldați. În numai patru luni, el, singurul profesor al acestei școli, a izbutit să-i învețe pe elevii cititul și scrisul, cele patru operații aritmetice și geografia Europei.

Pe când era în armată, l-a cunoscut pe colonelul Ion Cîmpineanu, unul din întemeietorii Societății „Filarmonica” în anul 1833. Această societate avea drept scop măturist promovarea culturii și a teatrului național, dar în ascuns activa și pe plan politic. În sînul ei activau o serie de tineri, printre care erau Nicolae Bălcescu, Cezar Bolliac și Grigore Alexandrescu, care își vor pune pana în slujba luptei revoluționare.

Pentru activitatea sa revoluționară, Ion Cîmpineanu a fost închis la mănăstirea Mărgineni din Prahova, în 1839. În toamna anului următor, este întemnițat Dimitrie Filipescu, doctor în drept la Paris, acuzat de complot. Printre învinuți era și Cezar Bolliac, imputându-i-se că a scris o poezie instigatoare, precum și Nicolae Bălcescu, condamnat la trei ani închisoare. Intemnițat inițial la Gorgani, unde se afla deținut încă un răzvrătit, iuncărul și poetul Grigore Alexandrescu, Bălcescu a fost trimis, în seara zilei de 7 iulie 1841, la mănăstirea Mărgineni pentru ispășirea osîndei. Deși închisoarea i-a subrezit sănătatea, ea n-a reușit să-i slăbească elanul revoluționar, ci, dimpotrivă, i l-a călit.

Îndată după eliberarea din închisoare, în februarie 1843, Bălcescu a pus bazele societății secrete „Frăția”, care avea să pregătească revoluția de la 1848. Prin activitatea sa, „Frăția” și-a lărgit cadrul primind în rândurile ei elemente revoluționare ca maiorul Ion Voinescu II și căpitanul Cristofi, scriitorii Cezar Bolliac și Dimitrie Bolintineanu.

Activînd neobosit, Bălcescu se dedică pregătirii revoluției. Lucrările sale istorice propovăduiau pieirea inevitabilă a orînduirii feudale și ideea justiției și necesității revoluției. Arma pusă de el la îndemîna poporului este istoria, pe care o considera ca fiind „cea dintîi carte a unei nații”.

Dăltuind cu mîgălă și pasiune de artizan la istoria națională, el elaborează numeroase studii. Primul dintre acestea este studiul „Puterea armată și arta militară de la întemeierea principatului Valahiei pînă acum”, pe care Nicolae Iorga îl va considera „un minunat capitol de istorie”.

În 1845, el ia inițiativa înființării „Asociației literare”; în același

an, Bălcescu și Augustin Treboniu Laurian tipăresc prima revistă de istorie, „Magazin istoric pentru Dacia”, în paginile căreia va publica numeroase portrete și studii. Dintre acestea, un loc de seamă îl ocupă studiul „Despre starea socială a muncitorilor plugari în Principatele Române în deosebite timpuri”.

Pentru a-și desăvîrși pregătirea, în vara anului 1846, Bălcescu pleacă la Paris, unde s-a întîlnit cu Mihail Kogălniceanu. Ajuns în capitala Franței, el activează pentru înființarea „Societății studenților români de la Paris”, care își propunea să adune fonduri pentru ajutorarea tinerilor români să urmeze studii superioare în străinătate.

În februarie 1848, participă la revoluția burgheză din Franța. La 24 ale aceleși luni, trimite lui Vasile Alecsandri o scrisoare și o bucată din catifeaua ce îmbrăcase tronul regelui Ludovic Filip, pe care „însuși am smuls-o în Tuileries”, după cum nota el. În seara zilei de 20 martie 1848, convoacă pe toți „molodo-românii” aflați la Paris, cu care prilej se ia hotărîrea de a se începe revoluția și în principate și se întocmește un program de acțiune.

Reintors în țară, Bălcescu începe să ia măsurile organizatorice necesare pentru dezlănțuirea revoluției. Își atrage colaborarea ofițerilor Magheru, Pleșoianu și Tell. Elaborează planul de acțiune al unităților militare. Contribuie la redactarea proclamației revoluționare, stabilește planul de desfășurare a revoluției, fixîndu-se data de 9 iunie 1848.

Tînărul patriot ia parte activă la revoluție. Masele populare se întrunesc la Islaz și București. Iureșul revoluției cuprinde toată țara. Sătenii refuză de a mai face clacă și de a da dijmă; clăcașii, cu de la ei putere, se declară liberi și stăpîni pe pămînturile moșierești. Apreciînd cum se cuvine rolul maselor în revoluție, el spunea: „poporul nostru (...) a întrecut pe toate popoarele Europei, chiar și pe parizieni.”

După înăbușirea revoluției de la 1848 din Țara Românească, Bălcescu se îndreaptă spre Transilvania. Încercările sale nereușite de a-i împăca pe conducătorii revoluției maghiare cu Avram Iancu, l-au determinat să plece la Paris, purtînd în suflet icona libertății și unității poporului român. În capitala Franței, tipărește, la 16 noiembrie 1850, revista „România Viitoare”, al cărei motto era: „Dreptate, Frăție, Unitate”, care ex-

Pomenirea unui înaintaș

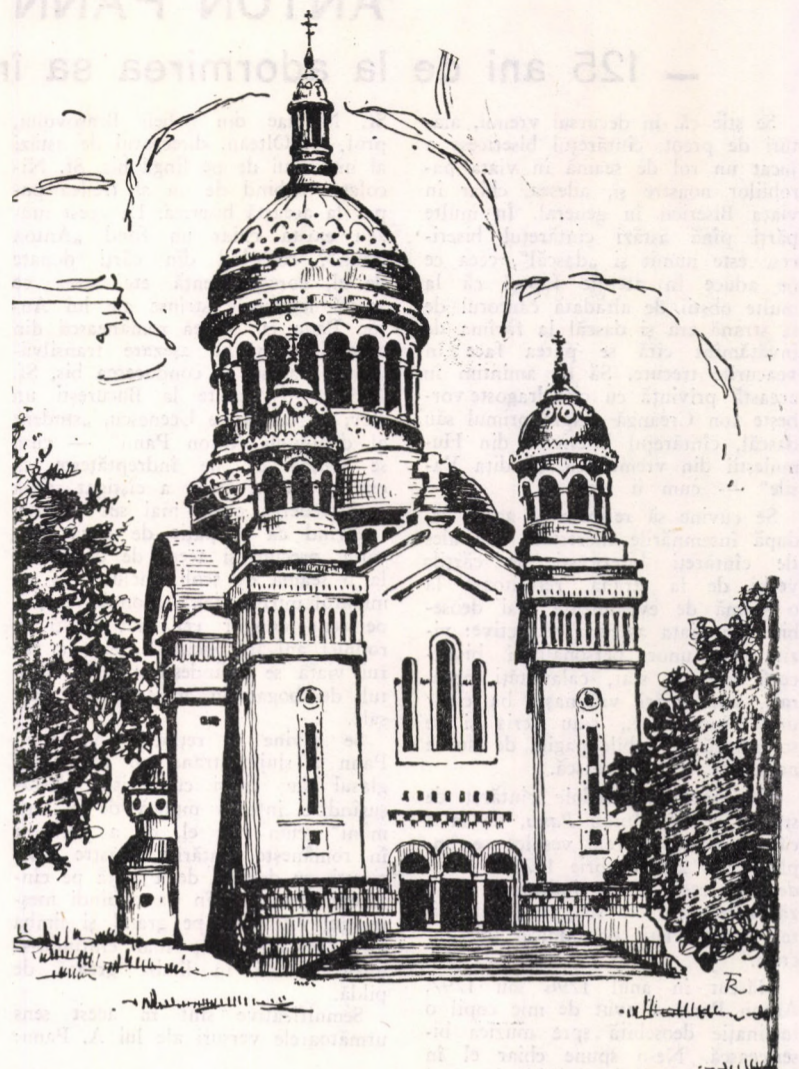
La 17 august s-au împlinit 110 ani de la moartea cărturarului și patriotului bănățean Damaschin Toma Bojincă. Susținător al ideilor Școlii ardeleni, Damaschin Bojincă a dovedit preocupări multilaterale: juridice, filologice, istorice, educative. După studii la Oravița, Vișeu, Timișoara, Oradea, Budapesta, Bojincă ajunge jurator (candidat de avocat), practicînd o vreme avocatura la Budapesta. În 1833 pleacă în Moldova unde va deveni profesor la Academia Mihăileană, rector al Seminarului de la Socola, juriscultul al Moldovei și apoi ministru de justiție pe vremea lui Cuza (1860—1861). În domeniul juridic traduce și în același timp alcătuiește cursuri (despre *Dritul țivil roman și Dritul țivil al Moldovei, împreună cu procedura*). Un moment important al activității sale îl constituie cel de la „Biblioteca românească” — revista pe care o edita Zaharia Carcalechi. Aici publică în 1829 — 30 scrieri istorice (traduse sau originale): *Istoria romanilor, Istoria lumii pe scurt și trei semnificative portrete de domnitori români (Cantemir, Radu Șerban și Mihai Viteazul)*. Preocupările pentru istoria romanilor și a românilor, paralelismul între acestea completează cu *Anticele romanilor* (două volume tipărite la Buda, 1832, 1833) — carte care face din Bojincă unul din precursorii etnografiei și folcloristicii românești. Discipol al lui Petru Maior, Bojincă răspunde, asemenea corifeului Școlii ardeleni, denigratorilor neamului românesc (în lucrarea *Animadversio in dissertationen Hallensem*, în latinește, 1827, tradusă apoi în românește *Răspundere de zgurzătoare*, 1828), afirmînd originea română și continuitatea în Dacia a poporului român. Polemica sa cu Sava Tököly dovedește reale calități de pamfletar. Asemeni celorlalți luminiști, Bojincă vede în istorie, în cultură în general, un factor de educație națională, de luminare a poporului român. În același spirit se înscrie și manualul său de pedagogie *Dirigătorul bunei creștere* — 1830.

Pentru pomenirea cărturarului și patriotului Damaschin Bojincă, duminică 17 august s-a oficiat un parastas în biserica parohiei Gîrlîște, jud. Caraș-Severin, locul său de baștină. Cu acest prilej P.C. Părinte Vasile Petrica, protopopul Reșiței, a rostit un cuvînt comemorativ în care a evidențiat meritele pe plan național, cultural și bisericesc ale celui numit de Zaharia Carcalechi „prea-învațat și învăpăiat de luminarea neamului nostru”.

prima dezideratele fundamentale ale revoluției viitoare. În paginile revistei, el inseră articolul „Mersul revoluției în istoria românilor”.

Opera care încununează activitatea istorică și revoluționară a lui N. Bălcescu este „România supt Mihai Vodă Viteazul”. Lucrarea a fost scrisă în perioada ianuarie 1851—noiembrie 1852, printr-un mare efort. Din cauza bolii necruțătoare care-i măcina sănătatea, el n-a reușit să termine „monumentul gloriei sale literare” — după aprecierea istoricului Grigore Tocilescu — pana sa oprindu-se la capitolul XXXVIII al cărții a V-a, intitulată *Mirăslău*.

Marele revoluționar-democrat Nicolae Bălcescu s-a stins din viață la 29 noiembrie 1852, la Palermo, fiind înmormîntat în cimitirul Capucinilor. Idealul pentru care a luptat cu atîta dîrzenie și dăruire Bălcescu, s-a realizat mai tîrziu. Edificînd noua societate, poporul român împlinește visul lui Bălcescu, adică să nu mai fie „nici rob, nici nație roabă, nici un stăpîn pe altul”.

Catedrala

Privesc Catedrala, mîndra și grăitoarea noastră catedrală ortodoxă din Cluj-Napoca. Niciodată nu i se va putea aduce îndeajuns laudă episcopului Nicolae Ivan, care a visat-o și a construit-o.

În cei patru ani de ocupație horthystă (1940—1944), această catedrală a rămas aici ca o bucăică din țara liberă, ca un monument al demnității, al libertății și al dreptății românești, mărturie în fața lumii că acest oraș este un oraș românesc.

Catedrala ortodoxă română din Cluj-Napoca răspîndește și acum pes-

te acest străvechi municipiu un aer de solemnitate ortodoxă și românească, ca într-o zi senină de Paști.

Ea pare o fecioară senină și curată, ce a trecut de moarte și urcă pe aleile neumbrite spre eternitate.

Privind-o îți amintești de bucurie, de înviere, de pace.

Clopoțele și porțile ei, au străluciri de aur. În fiecare zi ele deschid cerul și aduc binecuvîntare și pace pămîntului.

† IUSTINIAN MARAMUREȘANUL
Episcop-vicar

Gala Galaction : Opinii literare

Editura Minerva a dat la lumină recent o nouă culegere de articole care poartă semnătura lui Gala Galaction. Sînt peste 115 la număr și însumează 357 p. Cîtuorul va simți în ele vibrația sufletului mare al părintelui Gala Galaction, multe fiind străbătute de căldura trăirii sale creștinești.

Autorul acestei culegeri este vrednicul preot Gheorghe Cunescu, un mare îndrăgostit de scrisul lui Gala Galaction, încă de pe vremea cînd ostenea cu frumose roade în parohii de pe plaiurile noastre transilvănene. Mărturie stau, în această privință, multe articole pe care le-a scris despre Gala Galaction în revistele Bisericii noastre și ale altor culte.

Cartea cuprinde trei capitole: *Primul capitol, intitulat: Despre scriitori și cărți* — ne aduce în atenție o seamă de iubitori ai condeiului din primele decenii ale veacului nostru care — datorită condițiilor nefavorabile din acel timp, cînd scriitorul nu putea trăi din scrisul său — nu s-au putut afirma plener, trecînd ca niște comete pe cerul literaturii românești. Tot în acest capitol ne întîlnim cu laturii mai puțin cunoscute din viața și scrisul unor scriitori consacrați, ca și cu o seamă de reviste care, deși cu o existență scurtă, au însemnat mult pentru afirmarea multor condeie românești de prima mînă.

Găsim în acest capitol și alte aspecte legate de mișcarea literară din prima jumătate a secolului nostru.

În capitolul doi: *Povestea cărților mele* — sînt adunate cîteva articole referitoare la geneza unor opere ale lui Gala Galaction: *Biserica din Răzoare, Moara lui Călfîr, Gloria Constantinii, Clopoțele din Mănăstirea Neamtu ș.a.*, multe din aceste teme fiind inspirate din drumețiile pe care autorul le întreprindea pe vremea cînd era inspector bisericesc.

Capitolul trei: *Arta scrisului* — cuprinde articole de îndrumare pentru poeți și prozatori „născuți în douăzeci și patru de ore” (p. 330), cit și aprecieri privitoare la greaua muncă de formare în arta scrisului, artă în care talentul este „acea licură de foc cereș, ascunsă ca într-o vatră de cenușă, (care) nu va crește, nu va pîlpi și nu se va preschimba în vatră de jărătic, decît după o muncă încăpătînată de zeci de ani. E o jalnică iluzie — sublinia Gala Galaction în 1914 — să crezi că talentul este, dintr-o dată, ceva așa ca o butie plină, unde n-ai decît să învîrtești cheia de la cana, ca să umpli lumea cu vinul producțiilor tale. Dimpotrivă! Talentul e ca un subțirel izvor de munte. Trebuie să-i sapi calea în piatră și să-l captezi cu multă osteneală!” (p. 331).

Cartea, pe care o recomandăm pentru toate bibliotecile parohiilor noastre, reprezintă încă un act de cinstire a celui ce ne-a lăsat, în colaborare cu pr. Vasile Radu, și actuala ediție sinodală a Sf. Scripturi, acum la împlinirea a 100 ani de la nașterea sa.

P.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL Pe un an: 25 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2

(Taxa poșt ală plătită în numerar)

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

[44.206]